

NICOLAUS LEONICVS THOMAEVS
S. BONIFACII COM. LVDOVICO
CANO. PATAVINO S. D.

Lncidit nuper sermo inter me & Lucā Bonfium vtriusq;
nostrum amantissimum, cum quo, vt scis, dū hic est, mul-
tum esse soleo, de quæstionibus naturalibus nostris quas
abhinc multos annos exercendi ingenij causa peripateti-
co more confeceram, cur nam illas in lucem nō proferrē,
præsertim cum vnos & alteros etiam varijs de rebus cō-
mentarios pauloante protulisset, quibus sanè illæ non inconcinne adiūgi
contexiq; poterant. Cui ego cum animi mei sententiam aperuissem, me
scilicet alia quædā ex meis quæ mox ederentur concinnare, inter quæ quæ-
stiones illas conijcere, vt ex omnibus veluti vnum conficeretur corpus, in
animo haberem: velleq; insuper de illarum numero eas præcipue quæ ad
amatorias res pertinent, tuo nomini dedicare, subuereri tamen, & animi
dubium esse, vtrum id facere deberem nec ne, ne forte gratiam inepte que-
ritans, offensionem aliquam incurrerem, si intempestiue occupationibus
tuis, ijs meis nugis obstreperem: Cum hæc inquam illi dixissem, multis sa-
nè verbis ille, quo est dicendi lepore & copia, hanc à me animi perplexitatē
penitus absterfit, in seq; constanter recepit, si id fecissem, rem sanè tibi gra-
tissimam esse facturum: cum & alioquin tibi raræ & antiquissimæ nobi-
litas iuueni, & non minus ornatissimis moribus, q̄ facie amabili, amato-
riæ quæstiones, quæ diuersarum affectionum physicas perscrutantur cau-
sas, maxime conuenire viderētur. Illius igitur suasu libens feci, quod spon-
te certe mea quo minus facere ausus essem, pudor me quidam penè subru-
sticus antea deterruerat. Accipe igitur Ludouice humanissime Leonici
tui munusculū, per se quidem tenue & exiguum (vera enim sunt fatēda)
sed quod tamen dantis animum tibi deditissimū, qui in minimis plerūq;
elucere solet, præclare attestari & egregie declarare possit. Vale. Pata-
uij. VII. Cal. Octobris, M D X X I I I I.

Vr amantes amatorum oculis maxime capiuntur? An quòd amantes obse-
quo & blanditijs alliciuntur: nulla autem corporis pars æque ac oculi laten-
tes internasque animorum affectiones præ se ferre videtur: qui multiformi
contuitu, moderationis, clementiæ, & misericordiæ aliquando, nonnunquam
odij, amoris, tristitiæ & hilaritatis expressa ostentant indicia. ij igitur cum
submissi blandique aut limi & ardentis ex aduerso conspiciuntur, nimirum
amantes ad se Cupidinis (vt aiunt) laqueo trahere valenter possunt. An quia
veluti animi domicilium ipsi esse dicuntur oculi, cum ex nulla alia animantiũ
parte expressiora quàm ex illis internarum vestigia noscantur affectionum:

I

10 amore autem, qui animi quædam sanè affectio est, à comparari cognatoq; effici par est. Animum igitur
ipsum quærentes, animi domicilia concupiscunt. Inde accidit quòd amantes cum amatorum sua-
uiantur oculos, quasi eo in opere ipsum attingant animum, maxima perfunduntur voluptate. An
quòd nec eximia adolescentis forma, neque pulchræ cultus puellæ amorem adeo conciliare videntur
(vt Lycophronides dicere solebat) vt modestia quædam indolis, decensq; pudor, qui per ora suffusus
veluti purpureus flos rutilat? Hic autem cum ipsos inhabitet oculos (vt Aristoteli placuit) ad illam
maxime partem amantium animos trahit. Quamobrem & poëtæ qui ex amatorum oculis Cu-
pidinem spicula in amantes iaculari cecinerunt, aut inde faces accendere quibus illos exureret, haud
absurde rei ipsius naturam expressisse videntur.

Cur amantes plerunq; noctes infomnes agunt? An quòd animi quæq; vehemens affectio totum
ad se hominem trahere nata est, neq; alijs commode vacare rebus finit? Huiusmodi autem esse perhi-
betur amor. Quod in alijs etiam plerisque liquidò videre contingit. Quicunq; enim motionibus agi-
tantur maioribus, ij minores haudquaquam motus sentire videntur. An quia cum somnus primi
quædam sensiterij sit affectio ob frigidos humidosq; à cerebro in ipsum deriuantes halitus facta, à con-
trarijs proculdubio illum præpediri deturbariq; rebus verisimile est? Amor autem, quemadmodum
ira & dolor, cæteræq; vehementes animorum affectiones, quia cum multa iugiq; spirituum iactatio-
ne semper existit, haud ab re calfacere & exsiccare censetur. Vigilât igitur hi frigidi & humecti pe-
nuria vaporis. Quod in ætatum etiam differentijs clare dignoscere licet. Senes enim vt plurimũ per-
uicacius quàm iuuenes vigilias tolerant: pueri vero propter superfluentes corporis humores semper
dormitant, somniculosique existunt.

II

30 Cur amantibus raro per quietem amatorum spectra & imagines sese offerre solent? An quòd
insomnia cum imaginum sint reliquæ quædam extrinsecus in ipsis sensiterijs à rebus impressæ, quæ
somnia tempore cum vaporibus à capite ad primum sensiterium transfusis descendunt, illudq; æque
mouent ac si à rebus ipsis palàm excitaretur, habitũ quendã & figuræ tenorẽ seruare necesse habent:
in amantibus vero, vtpote qui iugi semper & inæquabili motione iactantur, nihil insigne & expres-
sum, nihil isdem vestigijs constans & integrum diutius restare potest. Simulacra enim quæ in humi-
da existunt natura, sanguine videlicet & spiritu, ingruentibus motione perpetua alteriusmodi ima-
ginibus dissipantur & euanescent, nihilq; integri & expressi ad primum sensiteriũ insigniter deferre
possunt: quemadmodum ij qui in aquis fiũt circuli, superuenientibus semper alijs ab illo qui mouet,
neq; seruantur integri, neq; proprios ad plenum explicare valent orbis. similia quoq; melancholicis
& ebrijs accidere verisimile est. hi etenim cum assidua multorum & crassorum agitatione spirituum
planè vexentur, simulacris in sese aceruatim concursantibus nihil clari perspicuiq; per quietem vide-
re possunt. Nempe vtrobicq; corporeæ motiones validæ inæqualesq; fiũt. Cur autem atrabili laborã-
tes Aristoteles *εὐσόχουσι*, id est recta coniectantes vocet, alterius est perscrutationis initium: nisi for-
te istiusmodi, cum diuersa hi multiformiaq; in somnis videant, aliqua nonnunquam eam ob causam
recte coniectari valent: quemadmodum illos qui ad idem signum multa per totam diem iacula dis-
rigunt, aliquando conlimare verisimile est.

III

Cur amantes, vernos flores, aut poma, cæteraq; id genus libenter in manibus semper habent? IIII
An quòd prouida vbique natura certa sui indicia veluti igniculos quosdam ijs qui id animaduertere
valent, vel ex minimis etiam quibusq; præ se ferre nata est? Amantes igitur cum pulchritudinis æta-
tisq; florem maxime expetant, pulchritudinem vbicq; conspectam amant, cupideq; amplexantur:
50 florum autem omnium & pomorum decentes profecto pulchræque sunt species, quæ pulcherrima
anni tempestate nobis affatim grato naturæ munere prouenire solent. An forte magis duplici hoc de
causa agere videntur, vt hæc quidem (si contingat) expostulati, rem possint amatis gratam facere:
concedentes autem veluti admonere illos videantur, vt proprium ætatis ver, quod æque deciduum
labileq; est, sibi inuicem impartire non cessent? An quòd ornatus gratia hæc penes se habent, eoque
etiam cultus genere planè gaudent? Quemadmodum enim singulas corporis partes quàm spectatis-
simas semper habere amantes expetunt, ita hoc etiam placere cultu maxime student.

IIII

Cur amantes amatorum postes & limina interdum coronis & fertis exornant? An quòd honoris V
gratia hoc se facere existimant, quemadmodum si cuiuspiam numinis sacras ædes excolerent? Amantes

V

enim (vt aiunt) amatos, praesentia numina sua & credunt & autumant. An forte non amatis haec, sed ipso amori oblata illa volūt munera? Deū enim amorē esse existimātes, illius simulacra amatos, & defūque illorum sacras eius esse domicilia censent. Coronant igitur postes & limina, quemadmodum templorū vestibula & aditus fertis & floribus cōuestiri animaduertūt. An magis quia seruitium professi suum, haec veluti de se spolia suspendere volūt? ijs nanq; à quibus & arbitrio suo & omnibus animi bonis euersi expoliatiq; fuerunt, ornatus etiam sui exuuias offerre consentaneum esse ducunt.

- VI Cur amantium ij quidem repentino amatorum conspectu pallefcunt, alij vero rubore suffunduntur? An rubent quidem quia illorum interuentu mouentur & gaudent? Natura enim veluti voluptati indulgens suæ, repentinò extrinsecus excurrens, secum sanè spiritus & sanguinem rapit, à quo cutis inficitur. An magis quia cultu quodam & reuerentia dignos existimant, verentur nequid secus ac illos deceat, loquantur aut faciant? Subuerita igitur natura mediocriter cum sanguine in maximas retrocedit venas, quæ repletæ, atq; inde postea redundantes, cutem facilè tingere & inficere valent. Reuerentia enim, timoris species quædam esse cēsetur. Pallefcunt autem alij alia de causa. Cum enim amantium anxia semper & querula sit natio, & quæ longos alioquin grauesque dolores breui & eadem futili voluptate compenset, haud facilè reperire contingit amantem qui non aliqua semper mētis egritudine angustiaq; conflictetur. Huic si doloris autor sese offerat amatus, eam non immerito is affectionem augere solet. intrinsecus igitur perhorrescens recurrit natura, secumq; spiritus & sanguinem rapiens superna extrinsecus relinquit exanguia.
- VII Cur amantes ad lachrymas propensiores esse videntur? An quia semper quod doleant habent? natura enim suspiciosi sunt amantes & queruli, & qui ex minimis quibusq; puerorum instar facilè commoueantur. Dolorem autem, & huiusmodi animi affectiones perturbationesve lachrymas mouere certum est. An quòd cogitatione assidua, iugiq; & inconcinno motu spiritus & vapores ex vniuerso corpore in caput rapiuntur, illudq; replēt: qui à cerebro postmodum frigefacti, & curis interna petente spiritu compressi, constipatiue, nullo negotio ad oculos natura humectos, & ideo compares & cognatos deriuantur, atq; inde in lachrymas defluūt. Quamobrē in foeminis magis quàm in viris, & in pueris quàm in adultis lachrymas superfluere animaduertimus. Vtriq; enim quia nullo respectu & ordine sunt edaces, minus ingesta concoquere valent: plures igitur vapores caput petere, atque inde humiditates ad oculos deriuari & largiter defluere vero consentaneum esse videtur.
- VIII Cur in re veneria oculi humidiores turgidioresq; & pleni quodāmodo esse cernūtur? An quòd natura voluptate gestiens sua, vndecunq; extrinsecus vniuersa festinat, secumq; spiritus & sanguinē rapit? Calent igitur tunc & turgescunt corpora, maioresq; & crebriores emicāt pulsus. In oculis autem veluti in ipsis animi foribus hoc & prius & manifestius conspici, non ab re esse censetur. An quemadmodum rubri ardentescq; iratorū fiunt oculi, quos non inconcinne Homerus ardenti assimilat igni: & mœrentium scabra & concaua cernuntur lumina: sic gaudentium gestientiumq; plenos & hilares eosdem effici non est absurdum. à diuersis enim & contrarijs affectionibus diuersa semper nata sunt fieri & contraria. An quia genitalis ille humor cum ab vniuerso vndiq; (vt Democrito placuit) excernatur corpore, maxima tunc humiditatū omnium agitatione conflata, in oculis ob humidam illorū perspicuamque naturam habitus sanè eiusmodi manifesta sui præbet indicia. Adde quòd ab iisdem non minimum etiam excerni idem affirmavit autor: quod vel inde suspicari non ab re licet. qui enim veneri assiduam nauant operā, ijs & alia contingunt pleraq; non commoda, & in primis videndi habescente vigore, oculis debiles manciq; cito efficiuntur.
- IX Cur amantes in re veneria nonnunquam inefficaces existunt, opereq; in ipso subito destituūtur? An quia appetitio anxia, gestiensque voluptas, & circūspectus pudor, sursum sanguinem semper & spiritum rapiūt? Horum autem motionem è vestigio calor insequitur. Infernæ igitur partes cum calido & humido priuentur adminiculo, veluti commortuæ & stupentes, inefficaciter sanè iacent. Calido nempe & humido, cuiusmodi genitale est semen, ad veneris operas indigemus maxime: quod vel inde insigniter dignosci licet. Dormientibus enim plerunq; & ægrotis interdum inferne excafactis sponte sua profluere solet semen. Pedum vero frigiditas in re veneria plurimum obesse perhibetur. Quamobrem eleganter comicus ille dixisse videtur, Sine Cerere & Libero friget Venus. vini etenim humida & excafactoria natura veneris mysterijs, si aliud quippiam, maxime conuenire videtur.
- X Cur amans in amati concubitu & maximam sentit voluptatem, & resoluitur maxime? An quòd maxime id diutiusq; concupiuit, ideo dum voto potitur, maxima voluptate perfunditur? mercedem nanq; laborum, erumnarumq; finem suarum se assequutum fuisse planè existimat. An quia natura leni vndique citaque motione refunditur, & omnes venarum excutiens anfractus, suauitillatione vniuersum permulcet corpus? Tabescunt autem maxime, quia cum ob ingentem & vndiq; accersitā voluptatem plurimum ex sese genitalis excernant seminis, æque plurimos ab vniuerso corpore elabi spiritus necesse est. Si quæ enim animalium operæ præsentem spirituum indigēt adminiculo, huic certe ipsi & plurimis & iisdem vegetissimis opus esse pro comperto habetur. Planum autem est totius corporis robur in spirituum sanguinisq; abundantia & apta quadam commensuratione consistere.
- XI Cur amantes coram amatis interdum quidem lingua hæsitant, nonnunquam vero bene præmeditatorum etiam obliuiscuntur? An hæsitant quidem, quia aspectu illorum subito turbatur hæretque animus: illo autem sic affecto linguam etiam ipsam pariter affici necesse est. Inde enim loquendi ini-

tium ducitur. quod in timentibus & conturbatis liquidò sanè dignosci potest, vbi animo commoto & excito, illius consternatione lingua etiam hæsitat & balbutit. An magis hoc à calore spirituque effici par est? Gaudio enim & voluptate nimia extrema corporis tumultuose petentes offensant sæpius, & præpediti velut in salebris hæsitant. Quod iratis etiam vsuuenire percipitur. ij etenim ardenti subitoq; animi motu incenduntur & anhelant, nimioque caloris feruore & spirituum redundantia interdum quidem vocem emittere nequeunt, sæpius autem blèsa & mutila loquentes proferunt verba. Obluiscuntur autem, quia vehemens inconcinnaq; sanguinis & spirituum motio in cordis exæstuat imis illis impressas delet imagines, sine quibus præteritorum haudquaquã recte meminisse valemus. Rei autem istiusmodi vel clarissimum est signum, quòd in stantibus quidem aquis veluti in speculis

10 quibusdam nostras clare perspicimus imagines: in commotis autem vel currentibus aut nullas omnino, aut certe subobscuras & euanescentes eas cernere solemus

Cur vulgo amantes amorem fateri suum pudet? An quia cupiditatum aliæ quidem naturales sunt & necessariae, quæ nisi expleantur, interitus sanè existunt causæ, vt cibi potionisq; in nobis est appetitæ. Aliæ autem etsi naturales sint, superuacaneæ tamen & non necessariae esse censeantur, & ideo turpes existimantur, cuiusmodi & aliæ pleræque sunt, & amoris præcipue furor, qui cæcæ cuiusdam libidinis, & marcentis alumnus otij non immerito esse perhibetur. Natura autem quisque turpem se & incontinentem fateri planè abhorret.

XII

Cur amantium iræ (quod aiunt) amoris redintegratio est? An quòd amor (vt asserunt vates) ceu flamma quædam non ab re esse censetur? Porrò flammæ vis nisi assiduo ventiletur concussu, tempore languescit & interit: iritata autem & excita in maius excrescere & vires capere solet. Non immerito igitur amantes supinum plerunque amorè, diutinaq; assuetudinis marcescentem mora, iurgijs & dissidijs quibusdam reuocant, & veluti à veterno quodam oppressum efficaciter renouare & excitare videntur. An magis quia indigentia appetitionis esse censetur causa: quæ eo acrior ardentiorq; accedere solet, quo se quispiam sua ipsius causa aliquo priuari cognoscit bono. Conuitijs igitur litibusq; inter amantes exiguis plerunq; de causis vltro citroq; conflatis, cum alter alteri poenitentia ductus satisfacere anxie cupiat, pro amoris affectu maximopere id efficere cõtendit. Quod autem summa animi affectione expetitur, id cum euenit, maximam sanè asserere voluptatem non immerito solet.

XIII

Turbatio Apud dria

Cur amantium (vt aiunt) affectio amatos inuicem amare compellere & cogere videtur? An quia obsequio blãditijsq; & plurimis & assiduis amati ab amatoribus veluti machinis quibusdã expugnatur, quibus nedum homines, sed feras etiam ipsas hallucinari & mitescere videmus. Persuasi igitur faciunt quod se facere illos velle animaduertunt. An magis quòd communis eademque omnium natura parens consensu quodã intimo, & occulta rerum cõcordia cuncta percurrès, paria semper paribus copulat, diuersaq; à diuersis seiungit & diieterminat, & in omnibus ferè adũbrata suarũ vestigia præ se fert viriũ. Hinc corã cedis patratore interfecti hominis sicca iã vulnera sanguine manare videmus: fidesque distantis lyræ, alterius pertentatis lyræ fidibus, consimili harmoniæ temperamento commoueri. Non ab re igitur est amantium etiam animos vel sola affectione amatos ad se amandum efficaciter posse compellere.

XIII

Cur amantibus in primo amatorum congressu si forte loqui cœperint, vox nonnunquam tremere consuevit? An quòd reuerentia quadam animique gestiente lætitia cum spiritus ipsi intrinsecus crebro inæqualiterque moueantur, simili etiam motionum modo cor ipsum succutiunt & mouent? Ictus igitur aëris qui vocem generat, neq; vnus, neque continuus, sed interpolis & multiplex non immerito efficitur: vnde vocem infirmam etiam vacillantemque reddi necesse est. An magis à timore hoc euenit? plerunque enim in principijs subuereri amantes solent nequid imprudens aut intempestiuũ coram amatis loquantur aut agant, vnde existimationis apud illos suæ iacturam sanè faciant. Quã obrem cor ipsum spiritus cum sanguine veluti corporis petunt arcem, ex quo loquendi instrumenta calore, & ideo viribus suis defecta, paucum & exilem aërem, & illum etiam inconstanter mouere valent. Non firmatur ergo vox ideo, sed contremiscit & nutat. Quod in timentibus etiam manifestissime perspicere licet.

XV

Cur sternutamenta ominis vicem in amoribus obtinere, & ea quæ inter loquẽdum ante dicta sunt, sancire creduntur? Similiq; modo alijs etiam in rebus esse existimatur? An quia (vt Aristoteli placuit) inter omnes corporis partes maxime sacrum esse censeatur caput, cum veluti sedes animi, cæterorumq; domicilium sensuum esse credatur. Morbum quinetiam comitalem sacrum vocant, quia capitis, rei scilicet sacræ & diuinæ esse perhibetur. Prodeuntem igitur ex illo spiritum sacrum sanctumque non ab re esse existimant. Sanctum autem sancire & ratum facere vel ipsa verbi monstrante etymologia vero non est absimile. An quia cogitatio cum spiritum coloremque in caput rapiat, non cocta quidem concoquere, quæcunq; autem concoctioni remanent inepta, sternutamento expellere valet: porro quæ excogitata proferuntur, tanquã excussa perpensaque rata & stabilia fore verisimile est. Quã obrem in principijs ferè omnib; mala & inefficacia esse sternutamẽta (vt Aristoteli placuit) obseruatũ est: bona autè & rata esse ea quæ in extremis pueniunt, diutina obseruatione est animaduersum.

XVI

Cur Venerem poëtæ interdum quidem auream, nonnunquam vero Philomidem, id est risu amicam appellant? An auream quidem illam ob decetiam pulchritudinẽque vocant, & quia natura duce ab vniuersis cupide expetitur? Aurũ enim inter metalla reliqua huiusmodi sibi dignationem sine cõ-

XVII

trouersia asserere & vendicare censetur. An sumptus & dispendia quæ in re amatoria fieri assolent significare volentes, Venerem ideo aureâ cognominauere, præsidii amorû deæ cōmodam necessariâq; amantibus rem planè ascribentes? Philomidem vero appellant, aut quia lætitiæ Venus hilaritatisque numen esse censetur? Risum autem à voluptate lætitiâq; effici, cum humiditates in nobis quædam ob calorem & motum transmutantur in spiritus, physici voluerunt. Aut magis quia huiusmodi esse videntur amantes? Quemadmodum enim ad lachrymas amantium prona facilisque existit natio, ita ad risum etiam propensior esse eam dicit ratio. Contraria enim in eodem & circa idem fieri & reciprocari nata sunt. An magis quod risus lapsus quidam (vt Aristoteli placuit) & fraudatio esse censetur, qua cum in præcordiorum sede quis clam titillatur (non enim locus quilibet est quo rideamus) diffunduntur spiritus, & ridet homo. Clandestinis autem omnibus & fraudibus deam hanc gaudere nemo est qui ambigat.

XVIII Cur amantes nullo negotio crebro peierare solent? An quod (vt inquit Plato) amor amantium per iurijs gaudere perhibetur? Rati igitur amantes se deo rem gratâ facere, facilè peierare consueuerunt. An magis quia crebra intrinsecus motione agitati, instabiles inconstantesque fiunt: quod sanè vitium assuetudine ipsa minime animaduertentes, firmos se constantesque existimant. Iurant igitur veluti in alterum mentis habitum declinaturi nunquam. An quia à præsentibus maxime moueri rebus amantes solent? Cum igitur cætera præ momentanea affectione illa qua tenentur, penitus nihili esse ducant, ideo haud magna cum re voluptati obsequentes suæ peierare solent.

XIX Cur amantes amatorum vitia & notas non animaduertunt? An quod (vt inquit Plato) ambitiosus hominibus, vni que cupidus haud absimilis esse censetur amator, quorum illi quidem quoscūq; honores cupidus, ij vero vinum quodlibet nullo expetunt delectu. Amator nanque dum sibi ipsi blanditur & fauet, omnia in amato vitia, corporisque etiam & coloris mendas omnes verbis extenuare, & in melius vertere sagax & ingeniosus existit. Vnde vsu euenit vt dum ea quæ damnare sanè deberet, laudibus extollit miris, nō cernere illa, aut certe nō animaduertere iure dicatur. An id accidere videtur, quia maior motio minori officere nata est? Amor igitur cum in vehemēti multaque spiritus motione consistat, sensu iudicia plerumq; impedire non absurde creditur. obsecatur enim & officitur (vt inquit Plato) amans in re amata. Quamobrem poētę non inconcinne Cupidinem ipsum & puerum, & cæcum esse finxerunt, vt inde animi corporisque oculis captos amantes significanter exprimerēt.

XX Cur amantibus amati facilè datam fidem frangere solent? An quia iuuenes existunt: ætas autem ea plurimo vegetoque calore superfluens, crebris & vehementibus motionibus semper est obnoxia? Variant igitur, neque in eodem mentis habitu diutius consistere valent. An quod multiuoli adolecētes existunt, multaque semper cupiunt, vt voluptatibus quibus illa dedita est ætas, abunde subministrare possint? Promissis igitur muneribusque facilè ducuntur, datamque frangere fidem pro nihilo habent. Eleganter igitur poētæ id ipsum innuere volentes, Venerem amorum matrem quam plurimos habuisse amatores tradiderunt.

F I N I S.

Vt adamas lapis neque ignitur vt reliqui lapides, neque flammis superatur? An quia solidus est maxime, tenuissimique in illo meatus (quos poros vocat) existunt, & eam etiam ob rem durissimus est, omnemque ferri aciem penitus respuens? Solidum enim omne (vt inquit Democritus) indiuiduum est. Non agit igitur in ipsum ignis, quia illum permeare non potest, & illi nequit commisceri. Porro quae comista non sunt, seorsum manent: quae vero existunt huiusmodi, neque agere neque pati quippiam ad se inuicem nata sunt.

I

Cur aquilarum pennae reliquarum mistae volucrum pennis illas deuorare & corrumpere dicuntur? An naturali hoc quadam discordia euenit, quam antipathiam graeci vocant? Aquila enim quia in volucrum genere omnium est valentissima, vt inde etiam auium regina sit appellata, ideo merito omnibus est infensa. Natura autem congenitas huiusmodi affectiones ex anima praeditis ad inanimas vsque res saepenumero descendere & deriuare videmus. Quod in ouinis profecto fidibus animaduertere licet. eae namque si iuxta eas quae ex luporum sunt intestinis tendantur, fides non vocales penitus & mutae redduntur. An quod inter volucres maleolens maxime aquilarum est genus? vnde neque hesternae praedae suae reliquias etiam si fame scat aquila repetit, neque ab aliquo animalium quod illi superfuerit tangitur. subito enim computrescit. Non alienum igitur rationi esse videtur quandam etiam illius pennae corruptricem inesse vim, qua aliarum pennae volucrum facile absumantur.

II

Cur elephantes non prius bibere dicuntur, quam manu subiectas conturbauerint aquas? quod camelos etiam facere dicunt. An quia imagines pauent suas quae a stantibus redduntur aquis? conturbant igitur illas & commouent, ne se inspiciant. Quamobrem Indorum populi apud quos haec nascitur belua, siquos fluuiorum alueos cum illis transmittere cupiunt, illas & nubes obseruare noctes dicuntur.

III

Cur si torpedo (quam narcen graeci vocant) retibus deprehensa contineatur, piscatorum manus restia illa trahentium repentinus stupor inuadit? An hoc aeris ipsius potestate non ab re prouenire videtur? Hic enim natura sua omnibus ferè passionibus plane obnoxius, sonos & colores & odores facile recipit, acceptosque nullo etiam negotio transmittere natus est, mediumque non sane ineptum ad actiones passionisque conuehendas inter elementa non immerito esse censetur. Affectus hic igitur intermedio maxime rudente trahentium plane afficit manus. Quod in palmarum etiam genere manifestè deprehendere licet. Cum enim sine maribus suis illarum sterilescere foeminas certum sit, & plures ideo circa singulos consistat, blandioribus comis pronae nutare semper in eos videantur, si quae forte remotiores fuerint, funibus illas agricolae masculis suis copulant, quibus veluti nexu illo maritatae, quae alioquin steriles perseuerassent, vberes postmodum fructus ex sese dare dicuntur.

III

Cur cerui cornibus amissis (quod illis statò veris tempore accidit) auia & latebras petunt? An hoc natura ipsa faciunt duce, quae unicuique animantium praesensionem quandam qua se seruare possint, inesse voluit? Hoc nouit modo sepia se petentis manum: effusoque atramento, quod illi pro sanguine est, in fuscata absconditur aqua. Hac naturae lege polypus (vt aiunt) in metu colorem ad locorum similitudinem mutat. Non ab re igitur est ceruos etiam amissis latere cornibus veluti inermes & mutilos.

V

Cur cerui in fuga per interualla quiescere videntur, stantescque respicere? An quia simplex stolidumque est animal, & omnium rerum miraculo stupens, intantum, vt equo saepius aut bucula accedente propius se petentem non cernant venatorem: aut si cernant, arcum tamen ipsum sagittasque stupide misrentur. An magis hoc illis intestini dolore contingit, quod adeo infirmum habere dicuntur cerui, vt leui etiam ictu intus rumpatur.

VI

Cur rutam, & maxime siluestrem, serpentes fugere dicuntur? An quod maxime frigidum & siccum neruosumque id est animal: quamobrem hyeme terra conditur, aut in arborum saxorumve cauis delitescit, vt caeli algorem, quo siccitas excrescere & in maius dari nata est, contrariis locorum qualitatibus mitiget. Retrocedente enim tunc calore telluris profunda tepent, & humecta facile permanent. Caeterum cum ruta omnis, & illa maxime quae siluestris est, excellenter existat sicca, & simile (vt physici perhibent) in distemperijs additum simili rem ipsam destruat & corrumpat, serpentes iccirco naturali quadam praesensione docti rutam tanquam perniciem suam declinant & fugiunt.

VII

Cur polypus in Ponto non reperitur? An quod alsiosum & excellenter frigidum id est animal? Torosum enim & exangue habet corpus. Pontus autem reliquis maribus eo frigidior est, quo magis ad Arctum Boreamque vergit. An quia Pötus inter caetera maria potabiles magis & dulces habet aquas? Hoc autem cum magnitudine, tum multitudine influentium in eo annuum illi non ab re contingere videtur. Natura autem leuia omnia & dulcia fugit polypus. Vnde fit quod petris adhærens cum difficulter alioquin inde auellatur haec belua, siquis dulci aqua petram illam conspergat, acetabulorum relaxatis nexibus se trahentis manum nullo negotio consequi animaduertatur.

VIII

Cur corui aestate sexagenis (vt aiunt) diebus aegrotare dicuntur: id autem siti maxime contingere credunt: vnde & siticulosi sunt appellati? An quod alui profluuiò tunc maxime tentatur haec volucris, & male habet? Ne igitur congenito naturali que morbo humiditas extrinsecus addita incrementa fugat

IX

gerat, ab omnimodo se abdicat potu. Non igitur quia sitiunt laborant corui: sed quoniam aluo cita laborant, idcirco sitire naturaliter cupiunt.

- X Cur in cicadarum genere cum mares aliquando canant, foeminae semper silere dicuntur? An quod ex angue & frigidum id animalium est genus: quamobrem non ante solstitium canere incipiunt, neque multo post a cantu se abstinere. Tempore quinetiam quo canunt, in meridiei feruoribus cum fortius tum frequentius canere animaduertuntur. Foemina autem eo in genere, ut in caeteris etiam est videre animalibus, cum longe maribus frigidior sit, calorisque indiga, & ad illam quae sonum efficit motionem inepta magis, non ab re perpetuo silet. Idque ipsum etiam videtur esse in causa cur in frigidioribus coniectae fontibus ranae non coaxant: quae si rursus in palustres transferantur aquas, clamitare non cessant. Frigiditas enim id quod in praecordijs mouet calidum plane hebetat, & mancum inefficaxque reddit. 10
- XI Cur ex ibis alitis ouis basiliscus perniciosissimum sane animal prouenire & excludi dicitur? An quod multiuora (ut aiunt) ea est volucris, serpentumque genus omne, & putrescentia quaeque graueque olentia cupide appetit, & largiter deuorat? Ex illarum igitur rerum putrescenti colluue congenita oua monstrum illud & fouere & excludere non admodum est vero absolum. Quamobrem Aegyptiorum (ut perhibent) populi, cum alioquin ibes ipsas religiose colant, illarum tamen inuenta oua frangere & perdere consueuerunt.
- XII Cur large florens amygdala fertilitatis prouentusque anni indicium esse existimatur? An quod fructuum copia prouentusque caeli quadam commensurata eueniunt temperie, cum neque humiditates superfluentes circumfusum laxauerint aërem, neque siccitates constipauerint nimiae. Amygdala autem inter stirpes reliquas huiusmodi caeli constitutionem plane expetere & amare percipitur, quando neque sicco bene floret vere, austrinoque & nubilo, nedum pluuio, flores amittere videtur. 20
- XIII Cur inter omnes alias aquae pluuiae facillime computrescunt? An quia inter omnes alias maxime sunt permixtae? Sol enim ex omnibus humidis indiscretos vndique rapiens humores, sursum eos trahit. Inaequalitas autem omnis facile mouetur, & ad corruptionem sane tendit: quamobrem imbres satis omnibus meliores quam alias esse aquas agricolae autumant. magis enim nutriunt, cum mixtae sint, & celerrime conficiantur.
- XIII Cur muscae (ut ferunt) mel atticum non attingunt? An quia plurimo thymo referta est Attica, ex quo mel apes conficiunt? Thymi autem natura acris est & adstringens, quos sapes palam fugiunt muscae. Simile quiddam de cretensi quodam melle memoriae proditum est. Mons est ibi Carina, non uem millia passuum ambitu, intra quod spatium non reperiuntur muscae, natumque ibi mel nusquam attingere dicuntur. 30
- XV Cur ceruae a partu aron & seselim herbas perquirere dicuntur? An quod natura ducere purgare se cupiunt, ut depulsa humiditatum abundantia, qua pigrescunt, & veluti alligantur, vegetiores agilioresque rursus fiant: hoc autem herbae illae facere valent, cum & calidae natura existant, & abstergendi vim non mediocrem habere animaduertantur.
- XVI Cur cancrorum genera plenilunio pinguescunt? An quia cum noctibus pascantur, & hebetis sint visus, utpote qui praeduros & exertos habeant oculos, plena luna facilius cibos inueniunt, & amplioribus ideo utantur escis? An quod eius generis omnia cum frigida sint, hyeme laeduntur, autumno autem & vere pinguescunt, & plenilunio etiam magis, quonia tunc noctes sideris tepido fulgore mitescunt.
- XVII Cur araneae sereno non texunt, nubilo texunt? An quoniam serenitatibus tenuior est aer, & perflatus magis: quae ambo illarum impediunt & dissipant opera. Nubilo autem idem crassior est & constantior, & ideo earum labori accommodatior. An quia circumiecta humiditas florum tenuitati & firmitudini nonnihil conferre videtur, siccitas autem contrarios producit effectus? Quod de foeminis praecclare animaduertere licet. eae namque dum filant, saluiae lentore humido & fila attenuant facile, & statimina firmiter deducunt. 40
- XVIII Cur leones in senecta hominem appetere dicuntur? An quia cum carne tantum vesci id natum sit animal, viresque ad persequendas feras ea in aetate illi non suppetant, inualidos homines, quos paruo negotio & comprehendat & superet, aggreditur? Necessitatis igitur illa, non naturae existimanda est vis, quando etiam in supplicem clementia huic tantum ex feris animalibus ascribatur, prostratisque parcere dicatur: & ubi saeuit, in viros prius quam in foeminas saeuire, in infantes autem non nisi magna cogente fame perhibeatur. 50
- XIX Cur leones in iracundia terga sua cauda flagellant? An quia leonum animi index est cauda, sicuti equorum aures? Namque & has notas generosissimo cuique animalium prouida tribuit natura. Immo ergo placido, clemens, blandientique similis: irato in principio terra verberatur: incremento terga eorum incitamento quodam flagellatur. An quod iracundia accenso circa praecordia calore prouenire dicitur: calidi autem est mouere cum omnia, tum ea magis & crebrius que mobilia existunt, qualis sane in animalibus omnibus est cauda.
- XX Cur leones accensos maxime pauent ignes? An quia omnis illorum (ut aiunt) vis in oculis esse creditur: quamobrem leui etiam cuiusque panni coniectu operto capite, tanta illi feritas torpescit illi co, deuinciturque non repugnans. Quo etiam modo a Lysimacho Alexandri iussu simul incluso strangulatum fuisse leonem ferunt. Ignis autem splendore suo cum omnium peculiariter perstringit & hebetat oculos, tum eorum maxime qui eos calidiores siccioresque habent, cuiusmodi leonum non ab re existimatur esse genus. 60

Cur periculo à persequentibus vrgente, pontici se ipsos castrāt fibri? An q̄ natura duce omnia hoc callent animalia, vt non modo sua norint commoda, sed nihilo etiam minus contraria & aduersa? Cū enim testes habeant medicaminibus aptos (castorium id vocant medici) tanquā ob hoc se peti gnari, animal aliās horrendi morsus, illas sibi partes mordicus amputant, eoque se modo à periculo subtrahunt. Quod elephantes etiam similiter facere perhibētur. Circunuenti nanq; hi à venatoribus, & modo non in laqueos compulsi, veluti dentium se peti causa sciāt, primos constituunt quibus minimi sunt dentes, ne tanti praelium putetur: postea fessi impactos arbori frangunt, à prædaque se eo redimunt modo.

XXI

Cur vrsi aluearia & fauos auide expetunt? An vt mel comedant: quod alioquin gratissimus illis est cibus? An magis q̄ oculi eorum (vt aiunt) crebro hebescunt: apes igitur excitant & laceffunt, vt ore ab ijs conuulnerato, emisso inde sanguine grauedinem illam leuēt. Inualidissimum autem vrsō caput esse ferunt, quod leoni est fortissimum.

XXII

Cur asini non æquinoctio verno, vt cætera pecua, sed solstitio admittuntur? An quia frigoris maxime impatiens id est animal, & idcirco apud Scythas non nascitur, neq; omnino in regionibus prouenit frigidis. Mares quinetiam remissione operis ad prolem deteriores (vt perhibent) fiunt. Semen enim natura frigidum otio elanguescit & interit, quod alioquin fatigatione & laboribus excitum generationi fit commodum. An vt pulli calido pariantur tempore, solstitio admittunt, vt naturæ defectui cæli tepore suffragentur. annum nanq; integrum in vtero gerunt asinæ: quæ etiam ad generationē ineptæ alioquin & inefficaces merito haberi possunt, quando nisi verberibus à coitu in cursum cogantur, incontinentem vtero genitale semen facile reddere solent.

XXIII

Cur asinorum genus omne generationi ineptum esse perhibetur? An quod natura frigidum est, frigiditas autem, sterilis, generationique contraria & aduersa est. An quia genitale membrum extensum & productius mares habent: huiusmodi autem animalia vt plurimum reliquis generis eiusdem sterilia semper esse solent, cum frigidam & proli inhabilem emittant genituram. Membri enim longitudinem genitale permeans semen, & diutius in illo commoratur, & ipsa mora frigidius exhalante calido hebetiusq; efficitur.

XXIII

Cur sub Canis exortum piscium plurimorum larga est captura? An q̄ ex oriente eo feruent maria, & commouentur à vado, vimq; sideris illius manifestò sentire videntur: quod nonnullis in locis, sed in Bosphoro maxime animaduertere contingit. ibi enim algæ & limus cum piscibus plerūq; ab imo versa omnia superferuntur. Minus igitur tunc insidias præcauent pisces, cum aquarum colluue minus clare cernere possint. Afferuntq; eam ob causam piscandī periti omni etiam tēpore plurimū interesse capturæ, si idem sæpius conteratur vadum: pluresq; secundo iactu capi pisces, q̄ primo.

XXV

Cur ostrea, cæteraq; eius generis quæ selacea includuntur testa, neq; in ponto Euxino, neq; in fluminibus reperiuntur, cum dulcibus præsertim gaudeant aquis, pluuiocq; anno bene habeant, quoniā mare sit dulcius? An quia quemadmodum æqualis naturæ temperies proprijs similibusq; coalescit & viget in locis, sic naturales qualitatum excessus consimilia destruant loca, cum contraria fulciant & conseruet. Ostracea igitur omnia cum argentis sint naturæ, quod illorum imbecillis sanè in loco indicat motio, contrarijs repugnantibusq; naturaliter non fiunt in locis. In confessis autem est fluuiatiles aquas marinis esse frigidiores, Pontum vero ipsum, cum ad Boream & Aquilones vergat, reliquis maribus esse argentiorem.

XXVI

Cur pisces capti si modica in viuarijs feruentur aqua, cito exanimantur? An quia animalia omnia vt viuant, innati caloris qui in corde est, refrigeratione sanè indigent. quæcunq; igitur pulmones habent, aëris per illum haustu refrigerantur. Quæ autem viscere illo carent, vt aquatiliū ferè genus est omne, branchijs aquam pro refrigeratione intromittunt. Cum igitur exigua ea est, & multi in illa fuerint pisces, cito ad refrigerandum fit inepta: quamobrè suffocati pereunt pisces, non alio certe interitus modo, q̄ si terrestre quispiam animal intercluso strangularet spiritu.

XXVII

Cur cuculus auis in alienis (vt aiunt) semper parit nidis? An q̄ natura duce animantium nonnulla pro sui custodia multa callide & prudenter facere videntur. quamobrem rationis non omnino expertia esse bruta pleriq; philosophantium contenderunt. Hoc enim modo amissis cornibus inermes latitant cerui, & cretenses capreæ sagittis transfixæ, dictānum quærunt herbam, gnaræ illam corpori affixa expellere tela. Timiditatis igitur suæ conscius cuculus, vt pote qui à minimis quibusq; vellicetur auiculis, ita non fore tutam generi suo stirpem ratus ni fefellerit, nullum facit nidum, sed ad alios deuolat, vbi adulterato foeta nixu pro suo alienum & subditium educat cuculum.

XXVIII

Cur pullos suos adhuc implumes abigunt aquilæ? An hoc inuidia quadā & voracitate faciunt? Natura enim inuidum & vorax est animal aquila. Pullis igitur suis crescentibus inuidet, & adultis cū valenter iam & multum comesse possunt, succensere non ab re creduntur. An naturali magis hoc faciunt tædio: quippe eo in tempore ijs cibum prouida interdicit natura, prospiciēs ne omnium foetus animalium raptentur. illarum quinetiam vngues iisdem inuertuntur diebus, & albescunt inedia penaræ, vt merito partus oderint suos. Cæterum eiectos ab illis pullos cognatum genus ossifragi (quos vocant phenas) excipiunt, & cum suis educant.

XXIX

Cur apes si percusserint, aculeo infixō emori eas putant? An quod aculeum apibus natura ventri confertum dedit, quem nisi diffractis euelli posse intestinis non existimant. Nonnulli vero illas inter-

XXX

- ire haudquaquā credunt, nisi in tantū adactō aculeo, vt illius tractu sæpe intestinum consequatur: sed fucos postea esse, nec mella cōficere, veluti castratis iam viribus, pariterq; nocere & prodesse desinere.
- XXXI Cur animantiū fortiora quidem quibus crassior sanguis, sapientiora vero quibus tenuior? An quōd crassior pinguiorque sanguis firmiores constantioresque spiritus efficit, in quibus omnis animalium constat vis? Tenuior autem agiles magis & perlucidos eos generat, qui fantasīæ cogitationisque opera nauiter implere possunt.
- XXXII Cur calidum nonnunquam contraria efficit? idem enim & densat, & dissoluit. An contraria efficit in contrarijs, & secundum suppositam agit naturam? Quæcunq; enim terrea sunt, condensat & coire facit calor: vt lateres, & lutum, & huiusmodi pleraque. Quæ vero aqueam habent naturam, idem liquefacit & conflat: vt in metallorum generibus est videre.
- XXXIII Cur cum omnium ferè animalium effusus spissetur sanguis atque durefcit, ceruorum & caprearum, & quorundam præterea aliorum, haudquaquam coit? An quōd omnium quidem horum dilutior est sanguis & aquosus, & ideo non coit? Huius autem indicium est, quōd fibras non habet: aliorum autem crassior est sanguis, terreusque magis, & plures in se habens fibras. Spissatur igitur & coit. Terreæ nanque & siccoris naturæ sunt fibræ. Quamobrem taurorum sanguis potu letalis esse perhibetur: quoniam pinguedine sua, & fibrarum multitudine celerrime coire atq; durefcere cernitur.
- XXXIII Cur pingues & obesi cito senescunt? An quōd minus copiosum habent sanguinem? plurima enim illius portio absumitur pingui. Paucitas autem sanguinis ad corruptionem interitumque deducit. Paucum quinetiam omnium iniurijs est expositum, & cum frigori cuique tum calori obnoxium est. Eadem de causa steriliores sunt obesi, & ad generandum minus efficaces. Quod enim sanguinis ad genitale semen debet excerni, id in adipem & pinguitudinem absumi verisimile est. cōcoctum nanq; sanguinem, & probe confectum ad illa proculdubio deduci & deriuare loca certum est.
- XXXV Cur animantium homo portione cerebrū maximum & frigidissimum habet? An quia præcordia habet calidissima, quamobrem solus in reliquis animalibus erectæ proceræque existit staturæ. Calidi enim præualens natura à medio incipiens secundum ipsius lationem & nutum corpus extollit & auget. Ad calidissimam igitur corporis partem, maxime frigidam & humidam contra stare necesse est. Quamobrem cum humiditate nimia, tum frigiditate partis istius, os illam cōplexum quod sinciput vocant, tardissime in pueris spissatur & durefcit.
- XXXVI Cur animantiū omnium nares & aures ex chartilagine constare videntur? An quia ossis desinentia quædam est chartilago: os autem & chartilago ad fulciendas sustinendasque carnes à natura sunt congenita. Vtrūq; enim mollioribus partibus, & iccirco fluxis, pro fulcro sanè est. Hoc autē inter se distare videtur, q; chartilaginis quidem soliditas molle quiddā habet & flexile: os autē durū est & fragile. In prominentibus igitur animalium partibus, huiusmodi ossium desinentiæ à rerum natura merito sunt effectæ, ne à quouis extrinsecus offensaculo facilè confringantur.
- XXXVII Cur cum in cæteris animantibus pronæ corporis partes supinis sunt hispidiores, in hominum genere contrā pectora dorsis densiora pilosioraque natura produxit? An quōd tegumenti causa vbique progeniti sunt pili, partes autem anteriores in omnibus & honoratiores semper existunt, & pluri dignæ custodia. Cæterum cum eæ quidem in brutis animalibus ad terram vergant, & ipso inflexu calidæ, & obiectu corporum satis tutæ perseuerant: illorum autem prona cum vndique pateant, muniti gratia non immerito pluribus conuestiuntur pilis. Homines vero cum ob corporis rectā conformationem pronas supinasque ex æquo gerant partes, illarum nobilioribus prouidam suppetias attulisse naturam verisimile est.
- XXXVIII Cur inter reliqua animantia homo maxime caput hirtum habet? An quōd humidissimum habet cerebrum, & cor calidissimum, pluresq; in capite gerit futuras? Ex pluri igitur calido & humido plures excitari fumosos halitus qui capillos efficiunt, necesse est. An custodiæ munitentiq; causa sapiēs hoc machinata est natura? Cum enim id quod maxime humidū est, cuiusmodi est cerebrum, & calidibus facilè ferueat, & frigoribus rigeat, omnibusque circumfusi aëris excessibus sit obnoxium, pluri profecto communiri debuit tegumento: quam certe rem hirti dēsiq; crines cōmode efficere possunt.
- XXXIX Cur pisces ferè omnes ferratos habent dentes, nonnulli autem & lingua, & palato, & ore toto illos gerunt? An quia in humido degentes, cum escis simul humiditatem accipiunt multam, quam celeriter etiam transmittunt: quamobrem conficiendi bene cibi conueniens non habent spatiū. multitudi-
ne igitur vulnerum intromissas molliunt escas, quas attritu bene subigere nequeunt.
- XL Cur viscerum omnium natura gemina esse cupit? An quia corporum distantias (quas dimensiones vocant) viscera consequi videntur? Sunt autem huiusmodi omnes geminæ: ante scilicet & retro: dextrum & sinistrum: sursum & deorsum. Quamobrem & bifidum omnibus est cerebrū, & sensuum etiam instrumenta gemella esse animaduertuntur. Non ab re igitur si viscera omnia gemina existūt, quando & cor ipsum, quod vnicum & solitarium in omnibus est animalibus, geminos in se continet specus: & pulmonum natura in ouiparis manifestò bifida cernitur. Ambiguum autem est de liene & iecore. Cæterum isthæc etiam viscera vnum non inconcinne existimari possunt bifidum viscus, quādo vtrūq; pro sanguine facit. Quamobrē spurium iecur pleriq; lienem non ineleganter appellauere.
- XLI Cur renes viscerum extrinsecus pinguiissimi? An quōd aquosa sanguinis excrementa percolant & transmittunt. purus igitur maxime circa illos sanguis & coctus in adipem & seuū facilè conuertitur.

In ipsis autem nulla est pinguitudo, quoniam densi compactiq; natura existentes, nullum adipi aditum præbent. An hoc custodiae causa prouida illis machinata est natura? Cum enim viscerum omnium sint extremi, modicæque circum ea loca coniectæ sint carnes, vt animalium qui eo loci fiunt inflexus commodius aptiusq; perfici valeant, pinguedinis iccirco tegumento circūuallantur. nam connatum eo modo calorem commode fouere & conseruare possunt.

Cur in aquatiliū genere solus scar⁹ hærbis vesci, & ruminare dicitur? An q; solus neq; ferratos neq; vtrinq; cõsertos habet dētes, sed altera tantū oris parte planos gerit: huiusmodi autem animalia in pedestriū genere (vt cornigera ferè sunt omnia) manifestò ruminare vidētur: vt dentiū defectu non bene subactus cibus, secundo repetitus commodius emollescat, & melius conficiatur & nutriat. XLII.

Cur infecta omnia pauco indigēt cibo? An quia exiguo sunt corpore: paruis autem sufficiunt pauca. An magis quia frigidum est insectorum genus omne, & exangue: calidum autem illud est quod & ali expetit, & cibaria facillè citoque valet concoquere. XLIII.

Cur insectorū genus omne multipes existit? An q; exangue est & frigidū, & ideo hebes. pluribus igitur ad motionē merito indiget instrumētis, illorū tarditatē pedum multitudine prouida compensante natura. Quamobrem plurimos eo in genere habent pedes que corporum prolixitate frigidiora existunt, vt scolopendræ, cæteraq; id genus multipeda. An quia plura habent vitæ principia, & diuulsa diutius viuere possunt, iccirco plures habere pedes merito existimandum est. XLIII.

Cur non iidem homines circa potus & sapes, & circa obsonia & esculenta intemperantes esse videntur? An quòd non ex eadem corporis parte vtrorumq; sensatio prouenit: non vna igitur illis & eadem est voluptas. Lingua enim sapes sentit & iudicat: esculentorum autem suauitatem percipiunt in descensu dum ea deglutiunt homines. In gulæ enim extensione obsoniorū permanet gratia. Quamobrem haud sanè malus ganæ artifex Philoxenus gruis gulam palàm optabat habere, vt longiori deglutiendi mora diuturniorem inde caperet voluptatem. XLV. *Comunly*

Cur ex terrestribus chamæleon, ex aquatiliū genere polypus soli ferè colores mutant? An timore hoc illis accidere putandū est. Formido enim huiuscemodi mutationes efficere nata est. Timent autē maxime, quia maxime frigidum vtrunq; est animal. Quamobrem polypus neq; in Pōto, neq; in frigidioribus generatur aquis: Chamæleon vero & tardioris est motus, & nullo (vt aiūt) alitur cibo: sanguinisq; nihil nisi in corde paucas habet guttas. Metus autem aliud nihil est q̄ ob sanguinis caloriscq; exiguitatem vniuersalis quædam corporis frigiditas. XLVI.

Cur Delphinos in supina corporis parte os deiectū habent? An quia aquatiliū generi natura ipsa prouidit? Cū enim piscibus vescatur, & vorax alioquin animal sit delphinus, omniumq; velocissimus, nisi multū infra rostrū os illi foret, medio penè in ventre positū, nullus profecto pisciū celeritatē eius euaderet. Hoc autem illis morā affert, cum nisi resupini atq; cõuersi corripere non possint. An magis ad illorū salutē sagax id machinata est natura? Cū enim ieiunæ semper sit auiditatis id animal, citius obesitate plenitudineq; interiret si quoscūq; appeteret pisces, nullo negotio comprehendere posset. XLVII.

Cur struthiocamelī africanī in auuū genere soli vngulas bifulcas habēt? An quia vere nō sunt volucres, sed pedestriū generis magis: & ideo neq; à terra tolluntur alti⁹, pennæq; solūmodo ijs datæ sunt vt curretes adiuuēt, qui alioquin corporū mole essent tardissimi. An q; in animalium genere ambiguas quasdā & veluti p̄miscuas natura produxit species, vt in lutrib⁹ mariniscq; vitulis cõspicere licet, quæ cum aquatilia, tum terrestria merito existimari possunt. Huiuscemodi autē struthiocamelū esse nō ab re putandū est. Vt auis enim bipes est, pennasq; & plumas habet: vt vero ex pedestriū est genere, & genas habet, quibus sanè carent volucres, & bifidas gerit vngulas. Huius autē causa corporis illius est moles, quæ haudquaquam auibus, sed quadrupedibus magis conueniens aptaque esse videtur. XLVIII.

Cur oleū ceteris supernatat liquorib⁹? An q; pingue est oleū: pinguedo autē neq; terræ neq; aquæ, sed spiritus esse perhibetur. Multus igitur in eo ceu in vase quopiā existēs aër, sursum illud facillè rapit, & reliquis innatare facit liquoribus. Quamobrē in frigoribus maximis dēfatur quidem & coit oleū, verum non gelascit: aëris enim calida existēs natura non cõcrescit, sed frigore tantū spissatur & coit. XLIX.

Cur poma si gelauerint, post solutum gelu tum proprios deperdunt sapes, tum etiā cito marcescunt, quædam vero arida fiunt? An quia superfluens frigus siccum quod in illis humido erat permixtum, dissipat, caloremq; hebetat, & illa immodicè humescere facit: sapes autem non in secretionē disunctioneq; humidū à sicco, sed in concretionē potius compactioneq; illorum à calido facta certum est prouenire. Marcescere vero post gelu ferè solent poma, quoniam superfluens in illis humiditas, neq; à calido moderata, neq; sicco bene permixta, de facili putrescere nata est. Arescunt autem nonnulla quæ exigui & tenuioris sunt succi, ipso humido propter frigus cū calido exhalante. *Corim lvs*

Cur ægrotis hominibus, & in seniū iam vergētibus pili augētur magis? An in morbis quidem crescunt pili, extraneo calore humida corporū excrementa excitante, & illa in fumosos halitus resoluētē? In primo autem senio iidem augescunt, quoniā cõnato calido ætatis causa iam fatiscēte, plures in corporibus humiditas generari superfluitates necesse est. Has autem pilorū esse materiam certum est. LI.

Cur inter reliqua ossa soli dentes per totam vitam continuo augentur? Hoc autem manifestò in ijs deprehenditur dentibus qui aliorum declinant occursum. An hoc naturæ prouida effectum est cura? Cum enim eouiscq; comedat animal, quoaduscq; vitam producit, & assiduo ij (vt par est) atterantur vsu, aliquid continuo illis affluere apponique necesse fuit. LII.

- LIII. Cur pēnatorū generis infœcūda sunt quæ adūcos habēt vngues? Nulla enim ex ijs super quaterna edūt oua. An hoc auium saluti natura tribuisse videtur, vt fœcundiores essent fugaces earum, quàm fortes, imbecilibus & inermibus hoc consulens modo. An quia corpus eæ paruum & siccum habēt, calidoque abundant: quamobrem pauca in ijs menstrua generantur excrementa, quæ sanè ouorum est materia. An quòd largiores in ijs pennæ, & recurui vngues, aduncaque rostra ex feminali ceu oua ortum habent superfluitate: ad hæc autem omnia æque larga natura esse non potest.
- LIIII. Cur in auium genere salaciores sunt quæ præpetes non existunt? An quòd graues cum sint, maioraque habeant corpora, vt gallinæ, columbæ, perdices, cæteraque id generis, pluribus sanè abundāt superfluis: quo in genere genitale esse semen certum est. Quamobrem & mares in ijs salaciores, & fœminæ sunt fœcundiores. An quia paratiori vt plurimum, copiosioriq; huiuscemodi alites vtuntur esca: iccirco & ali copiosius, & pluribus eas redundare excrementis verisimile est. Cum igitur ex ijs genitale proueniat semen, non ab re salaciores esse animaduertuntur. 10
- LV. Cur ex alitum genere quæ non pariunt numerosa, crebrius parere solent? vt columbæ, turtures, palumbes, cætereq; id genus volucres. An quòd huiusmodi omnes mediæ ferè sunt naturæ inter graues & terrestres alites, & inter eas quæ volucres existunt, & aduncos habent vngues. Volatu enim, vt eæ quæ præpetes sunt, vtuntur plurimo. Rursum vt graues & terrestres alites, plena & obesa habent corpora. Quia igitur volucres sunt, multumq; iccirco superfluitatis excernunt, haud numerosa illas parere necesse est. Quoniã autem satis plena habent corpora, & calidos qui ingesta bene concoquant ventres, ijsque præterea facilè alimenta suppetunt, quæ curuos habentibus vngues difficulter obueniunt: sæpius iccirco parere illas necesse est. 20
- LVI. Cur hominum salaciores existunt qui graciliora habent crura? An quòd genitalis copia feminis salaces facit: hæc autē prouenit quãdo inferna mēbra largiori fraudātur alimento: naturaq; quod illis adimit, in huiusmodi excrementa conuertit. Quod in ijs animaduertere licet qui crescētibus annis & à prima statim ætate assiduo & frequenti vsi sunt coitu. Quãobrem in volucrū genere illæ quæ adūcos habēt vngues, cū pedes firmos robustosq; habeāt, natura illuc (quoniã rapto viuūt) multū alimēti trãsmittēte, minime salaces esse animaduertuntur. An istuc potius cōuersim pronūciatū, verius esse percipitur? Non enim quia crura habent gracilia, sunt salaces: sed quia sunt salaces, gracilia habent crura. 30
- LVII. Cur multipara omnia cito senescūt? An quia cū plurimū ab ijs spermaticæ excernatur superfluitatis, plurimū etiã euanescere humidū, quod cōnati caloris est pabulum, necesse est? An q; in ijs alimēti plurimū quod debetur corpori, in genitale abit semē? senescūt igitur merito, quia nō cōueniēter alūt. Quod in stirpiū etiã genere clare pspicere licet. quæ enim vberes alioquin & vltra modū copiosos pduxerint fructū, ceu immodico laxatæ fœtu exsiccati postmodū & interire planè cōsueuerūt. Gallinarū quinetiã generosa fœcūditas quotidie pariētū, atq; etiã bis in die, hoc mō effœta interire aiaduertiūt. 40
- LVIII. Cur animantiū iuniora & seniora fœminas vt plurimū procreare solēt? An q; illorū frigidius sanè & dilutiū est semen? Calidū autē id & cōstās & globosum esse debet, quod ad procreãdos aptū est mares. Cuiuslibet enim rei prima exordia pro naturæ illius virtute bene deprōpta, ad optimū cōflandū efficiendūq; finē mirifice valēt. An quia nouellis quidē adhuc perfectū non adest semē: in senioribus autē exacta illa euauit vis. Imperfectius igitur animal ab illis generari necesse est. Fœmina autē (vt aiunt) imperfectus est homo. Quãobrem in anni etiã aërisq; tēpestatib; Boreales quidē ad mares procreãdos cōmodiores, Austrinæ vero ineptiores esse animaduertuntur, cū illæ quidē innatū excitent & corroborēt calorē: ea autē contrā illū dissipēt & lãguescere faciāt. Pastores quinetiã asserūt ad mares fœminasq; procreãdos multū quantū referre vtrū ad Boreã an ad Austrū cōeūtia spectēt pecora. Si enim ad Boream, mares: si ad Austrum prospexerint, fœminas illa parere pro certo autumant. 40
- LIX. Cur decrescēte luna mēstrui vt plurimū mulieribus accidūt flux;? An quia quod sol in anni spatio conuersionibus efficit suis, æstates scilicet & hyemes, hoc idem luna diminutione & auctu efficere planè videtur. Plenilunio enim maxime mitigātur & tepent noctes, illius vero diminutionibus frigidiores & humidiores esse animaduertuntur. Huiusmodi autem temporis constitutio superfluitates excitari, & in maius excrecere facit: quæ auctæ multitudine postmodum sua ad se expellendum naturam facilè excitare possunt.
- LX. Cur in omni ferè animantium genere steriles fœminæ vt plurimum sunt libidinosiores? An quia cum non bene expurgentur, plurimo illas abundare spermate necesse est? Hoc autem veluti in maribus non excretū vehemens sanè coeundi desiderium excitat, ita id ipsum in fœminis efficere natum est. Neq; hoc ab re fieri videtur. Menstruæ enim excrementorum fluxiones, spermatis cuiusdam est egressio, cum aliud nihil q; nō bene coctum semen superfluitates sint mēstruæ. Quamobrem quæ multipara sunt animalia, cum id crebro excernant superfluum fœtu, & copiose eo expurgentur modo, cōtinentiora non immerito esse existimantur 50
- LXI. Cur hirūdinum pullis cōfossi (vt aiunt) iterum renascuntur oculi? An quòd de volucrum numero hirundo est quæ non completos, sed mutilos & cæcos excludere dicitur fœtus. His igitur si clausi adhuc dispungantur oculi, non sanè mirum est illos denuo reparari posse, cum rei non iam factæ, sed quæ adhuc fit, huiusmodi infligatur expunctio. Motum enim dum mouetur, si interurbauerit quispiam, & à motione impetuque illo quo mouebatur distrinxerit, rursum coniungi, & in intergrum redire, nō est à vero alienum. Huius autem rei signum est, quòd non euulsis penitus oculis, sed 60

punctim solummodo erutis hoc illis accidere perhibetur.

Cur in hominum genere foeminae in vtero quidem tardius quam mares, extra autem celerius auge- LXII.
scunt? An quia in hominibus multum caliditate mas praestat foeminae? Augetur igitur in vtero foemi-
ne tardius frigiditatis causa. frigidiora enim omnia imperfectiora. Cadidum autem perficit, & celerius
quod sibi agendum est peragit. Extra vero aliam ob causam celerius adolefcunt foeminae. frigidiora enim
omnia sunt imbecilliora: huiusmodi autem, tempora habent breviora: quamobrem & ad vigorem aetatisque
statum cito perueniunt, & cito etiam declinant in senium. Quod in stirpibus quoque animaduertitur licet.
Diuurniores enim sunt ea quae tarde adolefcunt: quae vero celeriter crescunt, cito interire videntur.
Minora enim omnia & infirmiora cum in naturae tum in artis operibus, citius ad finem ferri necesse est.

10 Cur in hominum genere foeminae ut plurimum a conceptu non belle se habent, procedente vero LXIII.
tempore melius ferunt, istuc autem reliquis accidere non videtur animantibus? An quod inter reliqua
animalia plurimae mulieres abundant superfluis, quae a principio foetus quidem ipse continere potest,
absumere autem & dissipare haudquaquam potest. Non belle igitur se habent tunc, quae postmodum me-
lius degere videntur, cum excrescens & auctus foetus illa consumere & in se trahere large potest.
Accedit ad hoc quod mulieres ociosam ut plurimum & sedentariam agunt vitam. excrementa igitur
augefcunt plurima, nihilque labore & exercitio consumitur. Quamobrem illarum male se habere, &
aegrescere corpora necesse est. In alijs autem animantibus secus esse animaduertitur, quando & pau-
ciores natura superfluitates habent, & laboribus illas absumere facile queunt. Quod in ipsis etiam mu-
lieribus interdum animaduertitur licet. Quae enim laboriosam & exercitam degunt vitam, & pri-
20 mos melius ferunt conceptus, cum pauciora propter labores habeant excrementa: & facilius pa-
riunt, cum exercitationibus vegetos valentesque habeant spiritus. In horum autem cum retentione & suppressi-
o su, tum remissione, & facilitas sane & difficultas nixus in pariendi opere manifestum animaduertitur.

Cur tam maribus quam foemellis quando genitale emittere incipiunt semen, vocis mutatur so- LXIII.
nus? An quia sanguinae naturae omne est semen: illius autem, & venarum omnium initium plane
est cor. Cum igitur viscus hoc in supernis animantium partibus sit collocatum: in ijs profecto pri-
mam excrementi huius mutationem manifesta sui indicia facere verisimile est. Quamobrem vocis
etiam initia quae inde fluunt, principio mutato mutari sane necesse est

Cur animantia ferè omnia quae intra se animal pariunt, naturaliter in caput nascentia illa pariunt? LXV.
An quod finis causa prouidens hoc ordinauit natura? Finis autem in omnibus vult esse melior. Hu-
30 iusmodi autem exitus cum melior est omnibus, tum nullis contrauenientibus partibus commodior manifestum
esse percipitur. An quia in omnibus ferè id genus animalibus quae ab umbilico supernae sunt partes,
infernis longe maiores ponderosioresque existunt? Huiusmodi autem cum sint, veluti grauiora in lan-
cibus onera, nutu suo deorsum ferri necesse habent.

Cur glaucos habentes oculos interdum non acute cernunt, noctu autem melius: contra autem qui LXVI.
nigros habent oculos, die quidem bene, noctu autem non bene cernunt? An (ut inquit Empedocles)
quoniam glaucis quidem oculis plurimus inest ignis, nigris autem aqua plurima, iccirco illi quidem
aqua defectu interdum minus acute cernunt, cum noctu melius videant: nigri autem ignis defectu
contrario se habent modo. An magis quia cum omnium oculi a praedominante elemento sint aquei,
maior in ijs humiditas illos efficit nigros, minor vero glaucos. Quod ex marinis sane aquis clare licet
40 conspicere. Non altae enim haec quia visui sunt peruia, apparent glaucae: profundae vero, quia altitudi-
ne sua bene terminari non possunt, ceruleae videntur & nigrae. Oculi igitur glauci ob humidam exiguam
tatem vehementius interdum a lumine & ab ipsis mouentur visilibus, quam conueniens proportio-
tumque sit visui, & ideo hebetius cernunt. Motio enim illa visio est in quantum mouetur perspicuum,
non in quantum humidum. vehemens autem huiusmodi motus imbecilliolem hebetat & retardat
motionem. Quod vel inde liquidum animaduertitur contingit: a valentioribus enim coloribus visum
transferentes homines imbecilliores, aequè bene cernere non possunt: & a sole in umbram transeun-
tibus offundi offuscarique visus solet. Nigri autem oculi copia humidam noctu haud recte cernunt.
Multitudo enim humoris a paucis nocturno lumine moueri non bene potest, cum alioquin natura
etiam sui omne humidum noctu haud facile moueatur.

50 Cur qui oculos in recessu concauos habent, melius longinqua contuentur? An hoc illorum situ LXVII.
posituraque accidere existimandum est? Illae enim quae a visilibus rebus fiunt motiones, cum in
inani non dissipentur & intereant, sed loci ipsius natura integrae & constantes ad visus sensiterium
ex directo peruenire valeant, manifestas sane efficere sensationes possunt. Huiusce autem rei evidens
quidem est signum, quod per fistulas tubosque quam longissime contuentur homines: & ex profun-
dis puteis interdum etiam quae non apparent sidera clare contueri & prospicere contingit.

Cur aquatilium generi aures natura non tribuit, sed illarum loco quasdam veluti cauernulas ad LXVIII.
auditum dedit? An quia in humido degunt, ideo istae illis additae non sunt partes? Frustra enim essent,
cum ad nullum facerent usum: quin immo illis etiam potius ad auditum officerent, & impedimento
essent. Quaecunque enim aures habent animalia, illas ut longinquas aeris custodiant motiones, meri-
60 to habere existimandum est. In aquatiliis autem genere si adessent haec, cum stantem semper in se
continerent humoris copiam, minus profecto aerem permeare sinerent, contrariumque naturae
opus manifestum efficerent.

- LXIX.** Cur stirpes & caloribus & frigoribus maximis similiter interire solent? An humoris defectu hoc illis accidere videtur, humidum autem calore simul & frigore euanescere natum est, verum non eodem modo. à calore enim per se exhalat & euanescit humidum: ex accidenti autem à frigore, cum id in calidum per se agat, quod sine humido exire non potest. An frigoribus quidem intereunt, quia exarescunt? Stirpes enim valenter constipat, illarumque meatus claudit frigus: quamobrem ad interna retrocedens calor, & actuosior propter antiperistalticum effectus, humidum sui vehiculum citius depascitur & absumit. exsiccata igitur tunc intereunt stirpes. Huius autem per se in vtriusque temporum excessibus causa semper est calor, per accidens vero interdum est frigiditas
- LXX.** Cur in quibusdam morbis enati iuuenibus cani, postquam conualuerunt, rursus nigrescere visi sunt? An quòd in morbis, & praecipue frigidis, quemadmodum vniuersum corpus naturali & vegeto indiget calore, ita partes illius omnes etiam minimas idem sentire & pati verisimile est? Multae igitur superfluitates corporibus tunc accidunt, quamobrem non commoda circa cutis partes facta concoctio, plurimas generat humiditates, quae extraneo postmodum putrescentes calore, canos merito produciunt pilos. Si autem iidem conualuerint, & pistrinum naturae acquisierint robur, vniuerso corpore transmutato, partes quoque illius & passiones transmutari necesse est. Quamobrem ij ex senibus quodammodo rursus iuuenes fieri videntur, & in plerisque manifestò mutari animaduertuntur. Quicunque igitur morbum temporalem quandam senectutis speciem, senium vero aegritudinem perennem & naturalem esse dixerunt, ij profecto harum naturas rerum eleganter & concinne animaduertisse & expressisse videntur.
- LXXI.** Cur in caeteris quidem animantibus pilorum colores tergorum sequi similitudines percipimus, in hominibus autem hoc secus animaduertere licet? Plerique enim admodum candidi nigerrimos habere videntur pilos. An quòd in caeteris quidem animalibus dura & crassiora sunt tergora, quae receptaculi & regionis cuiusdam altricis vicem grossitiae sua pilis praestare possunt. Non ab re igitur si setarum pilorumque colores secundum se facile commutari valent. In hominibus autem hoc non necessario accidit, quia tenuissimam inter reliquas animantes proportionem cutem gerit homo: quamobrem ad pilorum mutationem nihil admodum efficere ea potest. Huius autem rei vel maxime euidentis est indicium, quòd hominum quidem cutis solibus vetustisque plerumque exusta nigrescit, pili autem illius mutationibus haudquaquam transmutari percipiuntur.
- LXXII.** Cur pingue non putrescit? An quòd plurimum habet aeris: quod sane albus illius indicat color. aer autem ad alia sub se elementa comparatus vim potestatemque possidet ignis. Nusquam autem ignis putrescere animaduertitur.
- LXXIII.** Cur labores corpus conficiunt, & cito senescere faciunt? An quia labor exsiccatur, merito id accidere videtur? Aliud enim nihil quam siccitas quaedam animalis est senium. Quamobrem pluri veteres coitu, citius senescere animaduertuntur. Cum enim plurimum excernant spermatis, plurimum etiam ab ijs calidi & humidi abscedere necesse est. quapropter sicci & arescentes effecti, & senescunt cito, & cito etiam interire solent.
- LXXIII.** Cur naturalis mors quae longo accidit senio, sine dolore ut plurimum venit? An quia sponte sua abscedit & non extruditur corporis hospes animus? Nulla igitur intercedente vi, sine sensu dissoluitur, & liber exit. Huiusmodi autem rei causa exigua est aetatis illius calor. Hic enim cum extenso aeuo ferè totus exhalauerit, ut exigua deficientis lucernae flamma à minimo quoque contrario destrui extinguique natus est, illius autem extinctio & defectus animalis interitus & mors est.
- LXXV.** Cur breui corpore homines ad peragenda opera impigri & efficaces esse solent, longi vero contra tardi & inefficaces? An quòd in illis quidem cum sanguinis agitatio exiguum obtineat & occupet locum, celeriter illius motiones principalem quae sentit & sapit attingunt partem, unde deliberantes cito postmodum quod constitutum est & impigre faciunt. In magnis autem & proceris corporibus cum amplum occupet locum, tardius illam attingere partem consentaneum est. Istuc autem nonnunquam complexionum ratione contrario euenire contingit modo. Parui namque homines si paulo fuerint calidiores, ad peragenda opera inefficaciores plane redduntur. Cum enim sanguinis agitatio in paruo sit spatium, celeriterque admodum ob igneam sui naturam moueatur, haudquaquam circa principalem consistit partem, sed ab vno ad aliud crebro transcurrens motu, antequam propositam claudat rem, ab illa cito dilabitur. Contra in magnis corporibus vegetus calor efficaciores proculdubio expeditosque magis efficit, motionis velocitate amplam loci intercapedinem recompensans.
- LXXVI.** Cur plerumque alitum è manibus hominum oculos potissimum appetere solent? An quòd clari persulgentesque existunt oculi, & bene mobiles? huiusmodi autem res ad se trahere aues & allicere natæ sunt. nam & commotum etiam circa rostra frequenter digitum appetere & scalpere solent volucres. An magis quia oculis absoluta speculorum adest vis, adeo ut tam parua pupilla totam ex aduerso stantis reddat imaginem? Alites igitur quoniam effigiem in illis cernunt suam, velut ad cognata desideria tendere cupientes, illos appetere verisimile est. Quod vel hinc manifestò liquere potest: gregatiles enim volucres, ut sturni, graculi, merulae, caeteraque id genus, hoc maxime facere animaduertuntur.
- LXXVII.** Cur hominis saliuæ (ut aiunt) serpentibus est noxia? An quòd è contrariis contraria fieri & euenire nata sunt? complexionibus autem totis contraria sunt homo & serpens, quoniam hic quidem frigidus est & siccus, homo autem calido abundat & humido. Sicut igitur excrementum huiusmodi in serpentium genere homini venenum est, pari etiam modo serpentibus id ipsum ex homine noxium

esse non ab re existimandum est. Quamobrem ferunt eos hominis saliuā perfusos vt feruentis aquæ conspersu ocius fugere. quod si in fauces penetrauerit, etiam mori: idque maxime humani ieiuni oris. An hoc illis accidere putandum est quia hominum dentibus quos exiens tangit saliuā, noxiū quoddam inesse creditur virus, quod ieiunijs sanè intenditur. Signum autem huiusce rei vel euidens est, quòd speculi nitorem ex aduerso nudati hebetant & offuscant dentes, & columbarum fœtus implumes necant: & alioquin ieiuni hominis morsus maxime pestifer esse perhibetur.

10 Cur serpentes cum alioquin exiguo indigeant potu, vinum tamen auide appetere solent? An quia natura id expetit quod sibi commodum salutareque esse debet? Frigidum autem excellenter & sic cum id genus est omne: quamobrem sicut hyemes totas in cauernis specubusque transmittunt, vt algentis iniuriam cæli tepido telluris gremio mitiorem efficiant, ita vini etiam calidam & humectam naturam, vt defectui auxilietur suo, non ab re appetere videntur: cum alioquin minimo & penè nullo cibo viuere dicantur. obseruatum quinetiam est, nullum fame aut siti venenatum interire animal, cum neque caloris vim habeant, neque sanguinis, neque sudoris, quæ res naturalem cibi & potus appetentiam solæ augere creduntur.

20 Cur caprarum genus nūquam febrī carere dicitur? An quia calidum natura id est animal, animaque illi ardentior semper est, calidioresque concubitus, & algida minus nocetur hyeme. iccirco febrī dicitur. Vehemens enim calor pro febrī merito existimari potest. Quamobrem noctu non minus quàm interdiu cernere dicuntur capræ, caliditate videlicet & siccitate cum in vniuerso corpore, tum in visus sensiterio haud obscure præualentibus. quod glauci & vinosi illarum manifestò indicant oculi. Tradunt quinetiam nonnulli caprinum iecur si ad vescendum frequenter detur, vespertinam aciem ijs quos nyctilopas vocant, proculdubio restituere solere.

Cur arbores decrescente Luna tempestiue cædi putant? An quòd succus in ijs cum Luna pariter crescere decrescereque animaduertitur? Quoniam igitur sicciore tunc existunt, materiæ sunt firmioris, minusque putredini obnoxia. illas igitur veluti cum Luna senescentes & exiccatas tempestiue cædi non immerito existimant.

Cur in mollium genere sepia & loligini cum octoni sint pedūculi, duo solum ex ijs longissimi asperique esse cernuntur? An id commoditatis salutisque illorum gratia prouida fecit natura? Cum enim id genus omne reliquis venetur cirris, longioribus illis tum captos ad ora admouent cibos, tum in fluctibus commotoque mari illorum asperitate veluti quibusdam se stabilire anchoris solet.

30 Cur in lactis generibus caprinum quidem stomacho accommodatissimum, bubulum vero medicatius, ouillum autem dulcius esse censetur? An caprinum quidem stomacho vtile, quoniam fronde magis quàm gramine id vescitur animal. ex sicciore igitur, magisque stypticis fit alimentis. Spisfantia autem & adstringentia omnia stomacho quàm maxime accommodata esse animaduertuntur. Bubulum autem medicatius est, quia inter vescentia hærbis animantia multiuora proculdubio est bos, nullumque non hærbæ appetit genus. Ouillum vero dulcius est, quia pinguius: quamobrem cum magis corpus alat, stomacho tamen minus vtile esse perhibetur.

Cur metallorum genera magnis frigidibus melius & citius conflatī consueuerit? An quia per antiperistatim coarctatus, & in sese recurrēs calor, & valentior profecto fit, & actuosior esse solet. quod autem huiusmodi est, & melius sanè & citius in opus exire suum par est.

40 Cur in Aegypto (vt aiunt) minime odorati nascuntur flores? An quòd odor omnis sicca quadam & exhalabili consistit natura: quamobrem acerrimus omnium odor æstate media esse animaduertitur. In Aegypto autem à Nilo flumine stagnantibusque illius aquis nebulosus sanè rosidusque semper aër & humidiores efficit flores, & inde surgentes halitus obtusiores hebetioresque non immerito reddere censetur.

Cur plerisque vsu euenit vt quanto seniores sunt, tanto vitæ cupidores fiant? An quia absentium semper est desiderium, eaque maxime cupiunt & appetunt homines quibus indigent maxime. Decursa igitur ætate decrepiti senes quanto minus vitæ sibi superesse animaduertunt, tanto illius productionem cupidius appetunt.

50 Cur senes iuuenibus minus sunt munifici? An quia calore in illis deficiente, vigentem minus, & veluti languidam & torpentem eam naturæ dispositionem habent. quamobrem se ipsos solum curant senes, seque tantummodo charos habent. ex quo cum plerisque in alijs enormes, tum vitæ etiam impensius cupidi fiunt senes. Nō immerito igitur apud Euripidem Talthibius in decursa iam ætate productioris adhuc vitæ mirificam ostendit cupiditatem.

60 Cur iuuenes quidem bona cum spe semper degunt, senes autem contrà de omnibus ferè desperare solent? An quòd illi quidem cum ob exiguum ætatis vsu non multum sint frustrati, nec sæpius spe falsi fuerint, de omnibus ideo bene cogitant & sperant: ij autem cum temporis prolixitate multa experti sint mala, (plurima enim rerum in peius cadere nata sunt) non ab re omnia etiam tuta timere videntur. An quia spes quidem futuri est temporis, sicut præteritorum memoria esse censetur. Iuuenibus autem præteritum exiguum est tempus, sicut futurum multum & extensum. Paucorum igitur meminisse possunt, cum multa & diuturna sperare valeant. Senes vero cum diu vixerint, multorum ideo memoriam possident: & cum diutius victuri non sint, non multum spei habere merito videntur. Memoria enim & spes ijs temporum (vt diximus) differentijs inter sese determinari se

LXXV,
III.

LXXIX.

LXXX.

LXXXI.

LXXXII

LXXX,
III.LXXX,
III.

LXXXV

LXXX,
VI.LXXX,
VII.

iungique naturaliter perhibentur. Quapropter nugaces etiam & garruli non ab re omnes ferè vulgo sunt senes : & Titonum decrepita ætate in cicadam conuersum eleganter fabulantur poëtæ . Cum enim præteritorum memoria peculiariter eiusmodi sanè gaudeat ætas, illa semper inculcare non cessat, quæ alioquin ob extensum decursæ vitæ spatium affatim illi & nullo negotio succurrere & ad manus esse possunt.

LXXXVIII Cur senes quidem vt plurimum parci, iuuenes autem natura liberales esse solent? An quia cum longa ætate rerumque experiētia norint senes quàm difficilis bonorum sit acquisitio, & quàm facilè nisi cautum sit, parta dilabuntur, ideo cupidi, tenacesque sui non immerito existunt: iuuenes autem contrarijs de causis contrario se habent modo. An quòd senes quidem ratione magis & discursu vitæ tam dirigunt suam, iuuenes vero natura potius & more degere videntur: porrò ratio discursusque boni utilis esse censentur. Mos autem honestum & decens persequitur. Non immerito igitur illi quidem facultates veluti necessarium quoddam vitæ adminiculum amplexantur & retinent: ij vero veluti pulchrum decensque sit illas erogare, natura liberales esse solent.

LXXXIX Cur cætera quidem animantia in suo quæque genere probe degunt, contraque dissimilia conspiciant, homini autem (vt aiunt) plurima ex homine sunt mala? An quia quemadmodum cum probus est beneque institutus, optimus certe animalium omnium est homo: ita si à legibus iustitiæque fuerit seiugatus, omnium proculdubio efficitur pessimus. Perniciosa enim ea est iniustitia (vt ait Plato) quæ arma possidet. Homo autem cognata habere dicitur arma ingeniū & prudētiam: quibus si cōtrario ac nata sunt vtatur modo, scelestus profecto ferusque efficitur, & ad omne vitiorū genus lubricus & procliuis.